

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De deliberatiuo. Capvt XI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

& ita Phrygum, Lydorum, Arabum effemina-
tos pufiones, non Athenienses facere vi-
debantur. Ego vero, &c.

*Tibicinis
inducium.
Philos. r. in
Auellonio. l.
5. c. 11.*
Tibicen valde sapiens (audit.) discipulos
auditum mittebat ineptissimos quosque ti-
bicines, vt ex eis quo pacto canendum non
esset intelligerent, redeuntes deinde omnes
perfectæ artis numeros docebat, vt quomo-
do canendum esset ediscerent. Et nos ex quo-
tidianis aliorum virijs satis, superque quid
minime faciendum esset vidimus, nunc au-
tem si placet, quid ad felicitatem obtinen-
dam, quam se cupere omnes dicunt, paucos
scimus querere, maximè expediat contem-
plermur.

Loci dignitas.

*Babylonici
sua idem l.
1. c. 13.*
Quantum terroris ad dicendum acceden-
tibus afferret Babylonicum illud *dicastrum*
ex saphirinis lapidibus constatum, in quo mi-
rum dictu, inter cœrulei coloris nubes illici-
tus aureis interstinctas prominentes ex-
lacuari Deorum effigies pendebāt, norunt sapi-
entissimi oratores, qui illo in loco dixerunt.
Mihî verò, & huius loci religio, & vester
omnium confessus tantum affert timoris,
quantum ad oratoris benè nauî debilitandam
industriam sufficiat.

Loci vilitas, siue molestia.

*Scopeliani
dicitur acuti
Philos. in
Scopeliano.
Luscina.*
Scopelianus (auditores) cum rogaretur à
Clazomenijs, vt in eorum vrbe declamaret,
non canit, inquit Philomela, in cauea. Et hoc
à me ita dictum velim, non quod hunc locum
contemniam, est enim honestus, & celebris, sed
quod me dum impensius vos diligo, tot in-
uidorum vexationes exercent, vt ingenium
mœroribus, quasi piscis retibus implicitum
ægrè sese possit expedire.

In laude funebri.

*Dio, Prusa-
moras. 39.*
Mihî verò quid dicam (auditores) in men-
tem non venit, ita me repentini mali turbo
percussit, & stupore sensus confudit. Deside-
ratis verba, at nihil præter lachrymas habeo,
& suspiria. Est certè iniqua consuetudo, quā
in istis laudationibus obseruamus, dicere iu-
bemus eos, quibus flere magis conueniret, &
eloquentiam requirimus, vbi quantum viget
dolor, tantum extabescit ingenium.

Cic. Phil. 9.
Vellem Dij fecissent immortales (P. C.)
vt viuo potius Seruio Sulpitio gratias agere-
mus, quam mortuo honores quæreremus.

Mortuos quidem istos flere facile est, at
laudare difficillimum, qui enim à natura in-
ditum viuendi desiderium aspernati sint, &
occumbere honestè, quam afflictâ Græciæ for-
tunam eernere maluerunt, an non eam suæ
virtutis memoriam reliquere, quam nulla
complecti possit oratio.

*In inuectiua. In vituperio iniquissimi ho-
minis.*

Rediret vtinam in hanc vitam Parrhasius,
qui Demon illum Atheniensem, tam ingeni-
oso olim argumento, tam subtili artificio de-
pinxit, variū, iracundū, iniustum, incons-
tantem, ferocem, amentem, furiosum, & si
quis alius color est, quo immane portentum
exprimi possit, inueniret in hoc homine satis
argumenti ad similem tabulam: Ita enim sce-
leratus est, vt dubitem an ipse ex vitijs totus,
an ex eo vitia nata sint, atque profecta.

Breuem historiam refert Pausanias (audi-
tores) breuem sed argutam, quam & me nar-
rare vt spero iuuabit, & vos audiuisse nun-
quam pœnirebit. Araneæ, inquit, apud Bœ-
tios, dum ipsi innocentia simul atq; otio flo-
rerent, ad legisera Cereris templum, telas ni-
ueo candore amabiles texuerant: postquam ve-
rò deprauari ipsi, & bello ardere cœperūt, tex-
trices stamina non vt antea candida, sed atrâ
coloris nube infuscata eodem loco fixe-
runt. Et hoc mihi liceat apud vos profiteri
(audit. humaniss.) Ego huius laudator fui, at-
que amicus, quandiu ipse virtutis, pacis, &
concordiæ fuit. Nunc autem postquam sce-
lere, & maleficio inquinatus detestabili in-
omnes bonos odio flagrare cœpit, mutata ra-
tio est, ad huius legisera Themidis templum,
nigram & dentatam afferò orationem, vt ipse
niger est, & dentatus, si tamen carbonem in-
ueniam, qui eius fuliginem exprimere possit.

*Demus
Zeusidai. &
Zeus De-
mus.
Plin. l. 35. c.
10.*

*Pausan. in
Bœticijs.
Araneæ
Thebanos.*

De deliberatiuo.

CAPVT XI.

IN deliberatiuo exordia grauiâ esse oportet,
nec tamen curiosius elaborata, nihil vetat
ab exemplo aliquando incipere, vt si quis rem
honestam, & vtilem proponat apud genero-
sos auditores. Ita poterit exoriri

Timotheum quondam illum Tibicinem
ferunt, cum primum Alexandro Regi artis
suæ specimen exhiberet, cecidisse iuxta illius
mores

*Exordia in
deliberati-
uo.*

*Timotheus
Tibicen-
Alexandri
generositas.*

Dion. ora. 1. mores admodum peritè, atque musicè, non de regno ex mollem, neque remissam cantionem, quæ ad aditione eruignauiam desidiãque duceret, sed ipsum o-
diti Morelli. pinor restum, qui Mineruæ appellatur nomu.

Et Alexandrum quidem confestim exiuisse ad arma, tanquam diuino numine incitatum. Quod profecto effecit, non adeò musicæ vis, vt Regis animus acer, atque iracundus. Quoniam Sardanapalum nunquam certè è cubiculo à mulieribus, suscitasset non solum Timotheus, aut alius quispiam ex iunioribus, sed neque Marsyas ipse, aut Olympus, quin etiam nihi videtur, quod ne Minerua quidem (si fas est dicere) eundem nomum percurrente, ille vnquam atna correpturus erat, sed longè prius surrecturus ad saltandum, aut fugiendum vsque adeò miserè affectus erat ob potestatem, deliciasque. Vtinam hodierno die sic vestros concitarem animos, &c.

Alias ab attentione, & promissione magnorum commodorum, vbi præsertim ad populum agitur, vt Olynthiaca prima.

Adiunctum rei.

Ego verò sic mihi persuadeo vos magnæ opulentia loco hanc orationem meam numeraturos.

Alias a precatone, & molli obiurgatione eorum, qui nimis frigide deliberant.

Maxime vellem, Athenienses, vt qua in omnes estis humanitate, eandem erga vos ipsi adhiberetis. Nunc autem maior est dexteritas in aliorum malis corrigendis, quam in ijs, quæ ad vos attineat prouidendis.

Alias à reprehensione eorum, qui fictam deliberationem instituunt, & adhibent sibi consiliarios, quos minime sequi cupiunt.

Si scitis, Athenienses, quid de rebus ipsis factu sit optimum, nõ modo superuacaneum est, sed improbum eas ad deliberandum proponere, nam si, quæ ipsi antequam sententias rogaueritis, tanquam optima, & vestris commodis maxime consentanea amplectimini; Quotum iisdem audiendis frustra obtundi attinet, sin autem ista consideratis, quasi ex ijs, quæ dicentur statuendum sit: Non opinor æquum est, si qui velint eis non facere dicendi potestatem.

In genere *παράλογον* suadendo, scilicet, aut dissuadendo, quod incredibile videatur.

Dion. Prusæ ora. 11. Noui equidem propemodum, quod omnes homines docere difficile sit, in errorem
ex Græco, autem inducere facile, & discunt quidem, si

modo discunt à paucis, & iisdem appimè e-
ruditis, in errorem autem inducuntur ocyus
à multis, ijsque imperitis, & non tantum ab
alijs, verum ipsi à semetipsis. Veritas enim a-
mara est stultis, & iniucunda; mendacium au-
tem dulce, & blandum, quemadmodum o-
pinor ijs, quibus dolent oculi, lumen videre
sum.

Aut quomodo ita sæpe inualuissent mendacia, quum veritas esset præsto, nisi per voluntatem vicissent? quum autem difficile sit (vt dixi) docere, longè tamen difficilius est docere præsertim eos, qui longo tempore mendacia audiuerunt, neque ipsi soli in errorem inducti sunt, sed & patres eorum, & au, & omnes ferè maiores. Non enim facile est horum conuellere opinionem, etiam si quis manifestè conuincat. Quemadmodum & ijs, qui suppositos pueros aiunt, difficile est tamen eximere opinionem, etiam si quis vera dicat, quæ quidem initio si quis dixisset nunquam eos suscepissent. Porro hoc ita validum est, vt multi mala potius sibi vendicent, & confiteantur aduersum sese, si prius sint persuasi, quam bona post longum tempus audientes. Proinde neque vos (viri Ilicenses) mirabor si fide digniorem putaueritis Homerum, qui pessima aduersum vos mendacia finxit, quam me vera dicentem.

In exhortatione ad virtutem contra curiosos.

Multi quidem homines de quæstionibus controuerfis, in quibus eruditorum hominum triumphare solet industria, & disputare audent, & audire, de ijs verò, quæ constanti hominum opinione rata sunt, & fixa, superuacaneum esse quicquam docere existimant. Ego sanè si viderem vos in ijs, quæ recta esse excitemus, permanere, nihilque facere, quod rationi confirmata aduersetur, neque ipse putassem necessarium esse loqui de rebus perspicuis. Quoniam autem non à bonorum, & malorum ignorantia adeò vos video perturbari, quantum ab eo, quod non ratiocinationibus de his obtemperatis, neque sequimini eas, quas ipsi habetis opiniones: magnam me arbitror utilitatem allaturum, si cas continuo vobis in animum reuocem, sermoneque adhorter, vt obediatis, factoque conseruetis officium. Quemadmodum enim opinor, & medicos, & naucleros videmus sæpè eadem præcipere, non eo, quod non primum audierint.

dicunt, quibus præcipiunt, sed quod eos negligere, animumque non attendere videant: Ita & in vita utile est sæpe istdem de rebus dicere, quod multi quidem sciunt quid conveniat, sed non faciunt. Nō enim finis est negotantibus scire, quid sibi proficit, sed eo (opinor) uti, hoc enim illis sanitatem præstat: neque alijs discere fructuosa, & perniciofa ad vitam, sed non aberrare in horum electione. Sicuti enim videre licet, quod qui ex oculis laborant, sciunt quidem se sentire molestiam, si manus oculis admoveant, non velint tamen abstinere: simili modo, & in alijs accidit negotijs, ut multi quidem, & clare sciunt, quod non proficit quid facere, incidant tamē in illud. Quis enim nescit incontinentiam magnum esse malum? sed tamen quamplurimos inuenias incontinentes: Et, per Iouem, segnitiam omnes sciunt, non solum non posse acquirere vitæ necessaria, verum etiam acquisita disperdere: tamen reuera plures inuenire est segnes, quam qui aliquid operis facere velint.

Item in exhortatione ad ridiculos, & voluptuarios aptissimum exordium.

Idem ad Alexandr. orat. 32.

Nunquid tandem velletis, o viri, paulisper serua agere, & attendere? quando quidem ludendo atatem transigitis nulli rei animum serua aduertentes? Iudi sane, & voluptatis, & risus (ut dicam quod res est) nunquam vlla vobis est inopia: nam & ipsi ridiculi estis & facti, & multos horum habetis ministros: rerum autem seriarum magna vos video laborare penuria. Quanquam sunt, qui vos laudent, tanquam sapientes, & acutos, quod tot hominum millia pariter, & quæ oportet cogitetis, citoque proloquamini quicquid cogitaueritis. Ego verò magis vos laudarem, si tardè proloqueremini, & modestè taceretis, rectèque cogitaretis, quod & nunc facietis, quo ad illam laudem acquiratis, aliam maiorem, nouamque, & honestiorē, quod cum tot sitis numero, sermonibus tamen habitis vtilibus omnes tenueritis silentium, & ad hoc ostenderitis, quod non solum idonei suis cogitata proloqui, sed etiam audita intelligere, choreæ hæc quidem laus est, simul loqui posse, imo ne choreæ quidem, cur enim omnes defraudentur melodia? populi verò benè auctulare.

Salust. in Carilina.

A virtute deliberantium valde aptum. Nisi virtus, atque fides vestra satis spectata mihi foret, ac quicquam opportuna res ceci-

disset: spes magna dominationis in manibus frustra fuisset: neque ego per ignauiam, aut vana ingenia, incerta pro certis captarem. Sed quia multis, & magnis tempestatibus vos cognoui fortes, fidosque mihi, eo animus ausus est maximum, atque pulcherrimum factum incipere, simul, quia vobis eadem, quæ mihi bona, malaque esse intellexi.

A persona suadentis.

Neque mihi hoc arrego, neque si arrogarem satis sanus viderer, ut veluti Polemon aliquis Hannibalem Martis spiritus vigore iuueniliter exultantem, in re militari instruere, ac erudire suscipiam: sed tamen ut summi gubernatores interdum à vectoribus admoneri solent, æquo animo, quæ est vestra humanitas, moneri à me patiamini.

Polemon hortator Annibali.

Faciam ut Imperatores instructa acie solent, quanquam paratissimos milites ad præliandum videant, eos tamen hortantur. Sic ego vos ardentis, & erectos ad liberalitatem recuperandam cohortabor.

Noctuam quidem deformem non modò corpore, sed & cantu immundam, fastidiosorum hominum mollities respuit, eidemque insultat. Sed tamen si AEsopo fabularum concinnatori credimus, & prudentis olim animi fuit, & consilij. Suasit quippe auibus, ne quæcum crescere sinerent, fore enim ut ex ea viscum nasceretur, quo ipsæ caperentur, atque cum homines linum sererent, iussit illius semen erutum deuorari, ex quo futura præuidebat reia. Quid cum sagittarium vidisset, peristit, inquit. auos, ille homo vestris vos pennis anteneriet, pedas ipse vobis alatas immittet sagittas. Sed tamen surdis canebar, ut fatua continebatur. Et fortasse fors noctuæ apud vos hodierno die contigerit (audir.)

Noctua prudentia. Dion. Chryso. de i. Des cognitione.

Glaucus ut aiunt (audit) pugil fortis, & genosus, cum in ludis Olympicis premeretur ab aduersario, parentis rusticuli hominis, qui tum fortè aderat, voce excitatus est ad decus. Nam cum de media turba quanta maxime poterat vocis contentione vir simplex exclamasset. παῖ τῶν ἀπ' ἀπόρου. Fili mi istam ab aratro, hoc dicto inflammatus adolescens aduersarium ingenii plagâ cum certâ victoriâ percussit. Qui mirum igitur, si ego quanquam istius urbanitatis, quam illi tantopere efferunt insolens, vos licet benè animatos, & iam in prociectu stantes hortari videar, quando & ipsi olitores non nihil altquando loquantur opportune.

Glaucus rusticus filium pugilem animo.

